

Overzicht van indieners van zienswijzen

Indiener	Datum indienen zienswijze
1 : Stichting Windhoek	14 juni 2009
2 : Avifauna Groningen	14 juni 2009
3 : Ministerie van Defensie	3 juni 2009
4 : Gasunie	2 juni 2009
5 : Waddenvereniging	17 juni 2009
6 : Landkreis Leer	25 juni 2009
7 : Vrom inspectie	26 juni 2009
8 : Wasser- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes	26 juni 2009
9 : Provincie Groningen (RO)	24 juni 2009
10 : Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten,	21 januari 2008
11 : Wasser- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes	28 januari 2008
12 : Stichting Windhoek	25 januari 2008
13 : Landkreis Aurich	29 januari 2008
14 : Ministerie van Defensie	30 januari 2008
15 : Avifauna Groningen	28 januari 2008
16 : Waddenvereniging	28 januari 2008
17 : Brandweer Rayon Noord	28 januari 2008
18 : Raad voor de Wadden, briefadvies	januari 2008
19 : Waterschap Hunze en Aa's	5 februari 2008
20 : Landkreis Leer	7 februari 2008
21 : Stadt Emden	21 januari 2008
22 : Provincie Groningen (RO)	27 maart 2008

Onderwerpen

- 1 : Ecologie
- 2 : Veiligheid
- 3 : Algemeen
- 4 : Landschap
- 5 : Doelstellingen voor windenergie

Reactienota ten aanzien van zienswijzen t.a.v. de MER, de MER aanvullingen en het voorontwerp bestemmingsplan Windpark Delfzijl Noord

Onderwerp	Indiener	Bedenking	Reactie gemeente
1	1, 12	Twijfel over conclusie dat geen significante schade kan optreden aan vogels Er is niet aangetoond dat er geen significante effecten zullen ontstaan van aangewezen soorten op grond van de Natuurbeschermingswet en de Vogel- en Habitatrichtlijn	De Commissie voor de MER geeft in haar toetsingsadvies aan dat mogelijke significante effecten voor Noordse sterns en visdieven niet op voorhand zijn uit te sluiten. In de MER aanvulling is daarom een maatregel beschreven – een kunstmatig broedeiland ten westen van de beoogde locatie van het windturbinepark – die een eventueel verlies aan broedplaatsen zou kunnen verbeteren. Het advies van de Commissie voor de Mer is om de effectiviteit van deze maatregel adequaat te monitoren ten behoeve van vergunningverlening in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- & Faunawet. In overleg met de provincie Groningen – bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet – is het broedeiland gerealiseerd. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna Groningen en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Met betrekking tot de andere soorten vogels wordt in het advies van de Commissie voor de Mer het volgende geconstateerd <i>“De aanvulling bevat voldoende informatie over de overige broedvogels, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied de Waddenzee zijn geformuleerd. <...>. Voor de andere vogelsoorten acht de Commissie de conclusies in de aanvulling navolgbaar en plausibel.”¹</i>

¹ ATS 2010 par 2.2

1	1, 12	Twijfel over conclusie dat geen significante schade kan optreden aan natuurschoon Waddenzee en Dollard	Het is niet duidelijk waarop de indiener van de zienswijze doelt. Voor de volledigheid zij vermeld dat diverse projectdocumenten zijn aangepast waaronder de stukken over landschap, natuur dan wel flora- en fauna. Voor zover het gestelde onderwerp onderdeel is van bijvoorbeeld de natuurbeschermingswetvergunning vindt in dat kader nadere toetsing plaats.
1	1, 2, 12	In de MER (Passende Beoordeling) is gebruik gemaakt van sterk verouderde en incomplete onderzoeken	De stukken die in 2008 ter inzage hebben gelegen bevatten deels oudere informatie. Actualisatie heeft plaatsgevonden². Dit geldt onder andere voor de Passende Beoordeling. De Passende beoordeling is daarom geactualiseerd. Daarbij is de oudere informatie vervangen door recente(re). Ten behoeve van onderbouwing in het kader van de Natuurbeschermingswet is in overleg met het betreffende bevoegd gezag – de Provincie Groningen - extra onderzoek opgestart. In verband hiermee is een broedeiland gerealiseerd ten westen van de beoogde locatie voor het windpark. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ter informatie wordt nog opgemerkt, dat het toetsingsadvies van de MER-commissie voor de MER mede is gebaseerd op de aanvullingen die zijn opgesteld. Het beoordelingsadvies van de MER-commissie is derhalve gebaseerd op de geactualiseerde data.
2	1, 12	De veiligheid is in het geding i.v.m. ligging pal naast chemiecomplex. Lokalisatie op de Schermdijk zal vanwege de ligging naast een groot chemiepark kunnen leiden tot een grote ramp: niet de risico- maar de effectbenadering dient toegepast te worden	De plannen zijn getoetst aan BEVI- normen aan de hand van het Handboek Risicozonering windturbines. Voor het beoordelen van veiligheidsrisico's van windturbines is het Handboek Risicozonering windturbines (revisie 2005) opgesteld. Met het opstellen van dit handboek is een uniforme methode ontwikkeld voor het uitvoeren van risicoanalyses met betrekking tot windturbines en voor het toetsen van de resultaten van risicoanalyses aan de geldende criteria. Met het handboek wordt het mogelijk de veiligheidsrisico's te toetsen aan het BEVI. De risico's zijn zeer laag en voldoen ruimschoots aan de wettelijke criteria. In het MER wordt aangegeven, dat voor alle varianten en alternatieven geldt dat de effecten van het windpark in relatie tot de directe risico's voor kwetsbare objecten, passanten en indirecte risico's voor kwetsbare objecten en vervoer van gevaarlijke stoffen verwaarloosbaar klein zijn. In de risicoanalyse is ook rekening gehouden met zogenaamde indirecte veiligheidsrisico's (domino-effecten). In de MER en de aanvulling op de MER is het onderdeel (externe) veiligheid volgens de MER-Commissie voldoende verantwoord. In het toetsingsadvies³ van de MER-Commissie wordt vermeld: <i>“Het MER komt tot de conclusie dat de oorspronkelijk aangehouden waarden aan de veilige kant waren. De berekeningen in het MER zijn conform het Handboek Risicozonering Windturbines op correcte wijze uitgevoerd. <...>. Hiermee is voldoende informatie over externe veiligheid aanwezig voor verdere besluitvorming.”</i>

² Dit geldt onder andere voor “Voorontwerp bestemmingsplan Windpark Delfzijl Noord Regels van het bestemmingsplan Windpark Delfzijl Noord”, maart 2009; en “Aanvulling passende beoordeling Windpark Delfzijl Noord Aanvulling op Alterra-rapport 515-E” 20 november 2009, 074176888:A, B02042.100024.

³ = versie 2008 incl aanvullende toetsing van jan 2010

1, 12, 5	Het geplande windpark is niet in overeenstemming met de regelgeving conform 3e Nota Waddenzee de bouw van de turbines op of nabij de plangrens: er ontstaat het probleem met te vestigen erfdienstbaarheden, omdat die niet kunnen worden gevestigd op openbaar domein Er mogen geen nieuwe havens of bedrijventerreinen in of direct grenzend aan de Waddenzee worden aangelegd Bestaande bedrijventerreinen direct grenzend aan de Waddenzee mogen niet zeewaarts worden uitgebreid. Zeewaartse uitbreidingen zijn directe en onomkeerbare ingrepen die leiden tot een onacceptabele aantasting van de Waddenzee Op de Schermdijk rust nu geen bestemmingsplan, dus de realisatie van een windpark, een industriële bezigheid, betekent een zeewaartse uitbreiding door windenergie: dit is volgens PKB Waddenzee niet toegestaan Zeewaartse aanpassing van havendammen is niet toegestaan, behalve voor veiligheid of bereikbaarheid van scheepvaartverkeer; hierdoor is toepassing van het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) aan de noordzijde van de Schermdijk niet toegestaan Waar het bouwen en in werking hebben van windturbines een industriële activiteit is, is dit strijdig met de doelstellingen van de PKB Waddenzee Windmolens zijn geen havengerelateerde bebouwing. Dus is de wijziging van het bestemmingsplan teneinde deze windmolens mogelijk te maken in strijd met de PKB derde nota Waddenzee	Ter inleiding op dit onderwerp: Er is geen sprake van uitbreiding van de PKB begrenzing of havendam zeewaarts: de bestaande PKB grens zal niet worden verschoven noch worden overschreden. Overigens zijn delen van de Schermdijk wel voorzien van bestemmingsplannen. Van zeewaartse uitbreiding is dan ook geen sprake. Uit de onderbouwing van het (voor)ontwerp bestemmingsplan blijkt dat de grens niet wordt overschreden door de buispalen of rotorbladen. De genoemde problemen doen zich dan ook niet voor. Uit de ingediende inspraakreacties kan niet worden afgeleid op welke onderdelen sprake zou zijn van strijdigheid met Derde nota Waddenzee (januari 2007). In het algemeen kan echter het volgende worden opgemerkt over de relatie van het geplande windpark en de “Derde nota Waddenzee (januari 2007)” De windturbines zullen buiten het gebied van de PKB (Planologische Kernbeslissing) “Derde nota Waddenzee (januari 2007)” worden geplaatst. Ook de rotorbladen van de te plaatsen windturbines overschrijden de grens van het PKB gebied niet. In de PKB wordt over de plaatsing van windturbines in de nabijheid van het PKB-gebied bepaald, dat de mogelijkheden hiertoe van geval tot geval moet worden beoordeeld door toepassing van de criteria zoals opgenomen in het nationaal ruimtelijk beleid en het afwegingskader zoals aangegeven in de PKB. De criteria op basis van het nationaal beleid worden gevormd door de gestelde beleidskaders en doelstellingen. Genoemd kunnen worden de Derde nota Waddenzee (januari 2007), de Nota Ruimte (Januari 2006) en andere in de MER en de aanvullingen op de MER genoemde en beschreven beleidskaders en doelstellingen. De plannen voor de bouw van het windturbinepark passen binnen het genoemde beleid en de genoemde doelstellingen. In hoofdstuk 4 van de PKB is verder het bedoelde afwegingskader opgenomen. Hierin is ondermeer bepaald, dat plannen, projecten en handeling moeten voldoen aan de hoofddoelstelling van de PKB en dat, voorzover wettelijke regelingen zich hier niet tegen verzetten, met alle waarden en kenmerken die in paragraaf 4.1 van de PKB worden genoemd rekening moet worden gehouden bij de afweging van plannen. Daarnaast is het afwegingskader van toepassing zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (natuurwaarden), de Flora- en Faunawet (soortenbescherming), de Monumentenwet (archeologische waarden) en de Kaderrichtlijn Water (waterkwaliteitswet). In de opgestelde MER en aanvulling(en) op de MER is ook ten aanzien hiervan een verantwoording opgenomen. Ten aanzien van ecologie wordt nog een aanvullend onderzoek uitgevoerd om te beoordelen of de maatregelen het beoogd effect opleveren. De voorlopige resultaten zijn positief. De verwachting is de benodigde vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet zal kunnen worden verleend.
----------	--	---

1	1, 12	Uit MER en Ruimtelijke Onderbouwing blijkt niet dat er in het kader van de PKB Waddenzee en EU-richtlijnen op een zorgvuldige wijze een Passende Beoordeling is uitgevoerd in het kader van Natuurbeschermingswet, Flora- en Faunawet en Natura 2000 status van de Waddenzee De Passende Beoordeling lijkt een document te zijn dat is samengesteld uit diverse andere documenten, waarbij, met gebruikmaking van verouderde en incomplete gegevens, is toegewerkt naar een op voorhand vaststaande conclusie dat de bouw van het windpark geen significante negatieve effecten zal hebben op de beschermde natuurwaarden van het Natura 2000 gebied de Waddenzee.	Van onzorgvuldigheid is geen sprake. Wel kan worden gesteld, dat bepaalde informatie die als input is gebruikt niet volledig en/of actueel bleek te zijn. Deze gebreken zijn inmiddels hersteld. Er zijn, naar aanleiding van opmerkingen van een werkgroep van de MER-commissie, aanvullingen opgesteld ten aanzien van de Passende Beoordeling, voor de aspecten ecologie en landschap. Onvolkomenheden aan gebruikte data zijn daarbij hersteld. Het toetsingsadvies van de MER-commissie van 26 januari 2010 is gebaseerd op de MER en de opgestelde aanvullingen. Op dit moment wordt nog extra onderzoek gedaan naar de effecten van maatregelen in relatie tot mogelijk verlies van broedplaatsen en het broedgedrag van Noordse Sterns en Visdieven. Bij dit onderzoek worden ook de provincie Groningen, als bevoegd gezag in het kader van de Natuurbeschermingswet, en Avifauna Groningen betrokken. De voorlopige resultaten zijn zeer positief en verwacht wordt dat de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet verleend kan worden. Conclusies staan dus niet vooraf vast. Overigens worden de conclusies en de totstandkoming daarvan verantwoord in de verschillende nota's.
---	-------	--	---

3	1, 12, 16	Er is geen sprake van `dwingende redenen van groot openbaar belang` als bedoeld in Europese Richtlijnen, <...> aangezien er geen sprake is van het ontbreken van alternatieven (vergelijk de conclusie uit het Alterrrapport 515e op pagina 52). Zie verder ook de uitspraak van de Raad van State van 25 februari 2009 inzake de geplande 17 windturbines in de Emmapolder De Passende Beoordeling toont niet aan dat er geen alternatieven zijn; alleen al in de provincie Groningen zijn er alternatieve locaties zoals Lauwersoog en in het industriegebied en aangrenzende locaties langs de N33 in de gemeenten Veendam en Menterwolde; buiten de provincie Groningen	Dwingende redenen van groot openbaar belang worden onderzocht in het kader van de ADC toets als onderdeel van de Natuurbeschermingswetvergunning. ADC-criteria: alternatieven, dwingende reden, compensatie. De ADC toets dient te worden doorlopen als de conclusie van het onderzoek niet uitsluit (of: kan uitsluiten) dat negatief significante effecten kunnen optreden. Nu de conclusies van de Passende Beoordeling de negatief significante effecten uitsluiten wordt aan het doorlopen van de ADC toets niet toegekomen. Op dit moment wordt nog extra onderzoek gedaan naar de effecten van maatregelen in relatie tot mogelijk verlies van broedplaatsen en het broedgedrag van Noordse Sterns en Visdieven. In overleg met de provincie Groningen – bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet – is een broedeiland gerealiseerd. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna Groningen en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Voor zover de eindconclusie van dit onderzoek de conclusie van de Passende Beoordeling, waarnaar indiener van de zienswijze refereert, wijzigen dient te worden gezien in hoeverre de ADC toets alsnog doorlopen moet worden. De verwijzing naar de uitspraak van de Raad van State van 25 februari 2009 inzake de geplande 17 windturbines in de Emmapolder is derhalve niet relevant. De verwijzing naar bijvoorbeeld alternatieve locaties zoals het industriegebied en aangrenzende locaties langs de N33 in de gemeenten Veendam en Menterwolde is in dit kader niet ter zake doende. Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat de genoemde locaties allemaal voor windenergie aangewezen gebieden zijn in het kader van de POPIII van de Provincie Groningen. Voor deze gebieden zijn er initiatiefnemers zodat die niet als alternatief kunnen dienen voor WPDN.
---	-----------	---	---

5	1, 12	Er is geen sprake van `dwingende redenen van groot openbaar belang` als bedoeld in Europese Richtlijnen, omdat de BLOW-doelstellingen al zijn gerealiseerd de doelstelling van 2750 MW geplaatst vermogen in 2020 (Derde Energienota 2005/2006) is in geen enkel geldend beleid omgezet en kan dus niet worden gebruikt als onderbouwing van het maatschappelijk belang `Duurzame energie in opmars (1997-2000) en NMP4: de BLOW doelstelling is al gerealiseerd en er is dus geen sprake van een maatschappelijk belang De provinciale verdeling van het BLOW is een soort "gentlemen agreement en mag formeel niet vertaald worden als beleid. Met het huidige geïnstalleerde vermogen wordt ruimschoots voldaan de provinciale BLOW afspraken Het provinciaal beleid is achterhaald; getracht wordt de legitimiteit en geschiktheid van de locatie aan te tonen op grond van verouderd beleid en regelgeving uit begin jaren 90 van de vorige eeuw; de realiteit t.a.v. windturbines is echter sinds die tijd aanzienlijk veranderd; de turbines van nu zijn qua omvang en effecten niet meer te vergelijken met turbines uit die tijd	De BLOW- doelstelling is inmiddels vervangen door het Programma `schoon en zuinig` en het Klimaatakkoord tussen het Rijk en de Provincie (2009). Het betreft een uitwerking van de kabinetsdoelstellingen . De doelstelling is daarbij verhoogd. Gestreefd wordt naar een gerealiseerd vermogen op land van 3587 MW in 2011. Het provinciaal beleid is onderdeel van het toetsingskader voor bestemmingsplannen. Het beleid is vastgelegd in ondermeer het Provinciaal Omgevingsplan (POP 3; 2009) en de Provinciale Omgevingsverordening (2009). Dit beleid is medio 2009 door Provinciale Staten vastgesteld. Ten aanzien van duurzame energie is daarin opgenomen, dat gestreefd wordt naar een opgesteld vermogen aan windenergie van 750 MW in de komende 10 jaar. Verder zijn in het provinciaal beleid zoekgebieden aangegeven voor eventuele windparken. Het plan voor het windpark Delfzijl Noord past binnen dit beleid van de provincie Groningen. Doelstellingen zijn gebaseerd op minimale realisatie. Het is niet zo dat als een doelstelling bereikt zou zijn dat bepaalde criteria bij voorbaat zouden komen te vervallen.
---	-------	---	---

3	1, 12	De gemeenteraad heeft zich in maart 2007 uitgesproken; volgens de raad speelde `maatschappelijk belang` geen rol Door het ontbreken van gemeentelijk beleid wordt bij initiatiefnemers nog steeds de indruk gewekt, dat nieuwe initiatieven mogelijk zijn	Eén van de uitkomsten van de behandeling van de discussienota "Hoe waait de wind?" was dat de gemeenteraad concrete projecten afzonderlijk zou willen behandelen. De raad van de gemeente Delfzijl heeft daarmee uitdrukkelijk afgezien van het vaststellen van een algemeen beleid ten aanzien van windenergie en gekozen voor een beoordeling van concrete plannen voor windenergie. De raad heeft aangegeven zich niet te willen committeren aan plannen die nog niet concreet zijn, dan wel een algemeen windenergiebeleid vast te stellen. WPDN is niet afgewezen, het algemeen beleid is niet tot stand gekomen. De gemeenteraad heeft hierover aangegeven, dat elk windenergie initiatief afzonderlijk dient te worden beoordeeld. Het maatschappelijke belang is daar onderdeel van. De gemeenteraad heeft bovendien ingestemd met de opstart van de MER-procedure van dit plan. Hij heeft daartoe op 26 juni 2003 de richtlijnen voor het opstellen van de Mer vastgesteld.
---	-------	---	---

3	1, 12	Hoe rijmt het windpark met de Marconiplannen cq. voornemen om de zeedijk naar de Schermdijk te verleggen	Het windpark sluit dit voornemen niet uit. Het is naast elkaar inpasbaar. Er zijn diverse oplossingen of. ophogingsconcepten denkbaar, waarbij windenergie en het verzwaren van de Schermdijk tot een primaire zeewaterkering kunnen worden gecombineerd. Beide plannen kunnen los van elkaar en in combinatie met elkaar worden uitgevoerd.
---	-------	--	--

3	1, 2, 12	Het talud van de Schermdijk moet als PKB- worden gehanteerd omdat sprake is van een niet waterkerende havendam; in het bestemmingsplan wordt de teengrens als grens gehanteerd, waardoor het windpark in PKB- gebied wordt gebouwd	Uit de ter visie gelegde stukken wordt verwezen naar onder andere de Derde nota Waddenzee (januari 2007) en de Nota Ruimte (Januari 2006). Zowel uit de Derde Nota Waddenzee als ook uit de Nota Ruimte volgt dat het het pkb-gebied ter plaatse wordt begrensd door de buitenteen van de hoogwaterkeringen, havendammen en de havenmondingen. Uit de tekst van het voorontwerp bestemmingsplan volgt uit paragraaf 7.2 Voor het windturbinepark betekent dit dat de maximale rotordiameter van de 3 MW klasse windturbine (107 meter) bepalend is voor de breedte van het bouwvlak. Naast deze maat zijn de volgende aspecten van belang voor de precieze geometrische bepaling van het bouwvlak: de ondergrond (de dijk en de pier), de grens van het pkb Waddenzeegebied en de afstand tot de vaargeul: • <...> • Het pkb Waddenzee gebied: omdat het niet is toegestaan in het pkb Waddenzee gebied te bouwen, wordt de noordelijke grens van het bouwvlak van de Schermdijk en de noordoostelijke grens van het bouwvlak van de Pier van Oterdum bepaald door de pkb-grens. Deze grens ligt tegen het teenschot⁴ van de noordelijke zijde van de Schermdijk en de noordoostelijke zijde van de Pier van Oterdum. Vanaf deze grens is een maat van 107 meter tot de zuidelijke grens van het bouwvlak vastgelegd, zodat ongeacht het uiteindelijke turbinetype en ongeacht de stand van de turbine, de rotorbladen altijd binnen het bouwvlak vallen. Bovendien wordt door deze benadering dus niet gebouwd binnen het pkb-gebied; • <...> Ondanks dat de bouwvlakken op de plankaart ruim lijken te zijn gelegd, is dit in feite niet het geval. Omdat de rotorbladen niet buiten het bouwvlak mogen vallen en het bouwvlak zo is bemeten dat het niet meer ruimte biedt dan de grootste rotordiameter van de 3 MW klasse windturbine (107 meter), zal de voet van de turbine alleen <u>in het midden van het bouwvlak</u> kunnen worden geplaatst. Het is dus niet zo dat de voet van een windturbine op de grens van het op de plankaart aangegeven bouwvlak kan worden geplaatst, omdat de rotorbladen dan in ieder geval aan 1 zijde buiten het bouwvlak zouden komen te vallen. Dit betekent dat de turbines op de Schermdijk en de 3 turbines bij de Pier van Oterdum aan de zuidzijde tegen de teen van de dijk moeten worden geplaatst, en dat andere 2 bij de Pier van Oterdum (binnen het baggerspeciedepot) eveneens in het midden van het op de plankaart aangegeven bouwvlak moeten worden geplaatst. Er wordt derhalve niet in het PKB gebied gebouwd.
---	----------	---	--

⁴ Het teenschot van de dijk is het punt waar de basaltbekleding van het talud wordt opgesloten door een damwand.

3	1, 12	Nadat de Schermdijk is aangelegd is de bestemming niet aangepast; feitelijk is daarmee de terrein afgesnoept van de Waddenzee en dit is nooit gecompenseerd; .	Uit de ingediende inspraakreactie kan niet worden afgeleid waar het projectspecifiek gaat om WPDN. De Schermdijk is destijds aangelegd binnen het op dat moment vigerende beleid (2^e Nota Waddenzee) en geldende planologisch regime. Voor de Schermdijk zijn dat het "Partieel uitbreidingsplan in hoofdzaak voor de gemeente Delfzijl" (1953) en het "3^e partiële uitbreidingsplan in hoofdzaak voor de gronden ten oosten van Farmsum" (1966). De plannen kunnen sterk verouderd worden genoemd, maar er is wel sprake van geldende bestemmingsplannen. De Schermdijk ligt buiten de begrenzing van de nu geldende 3^e Nota Waddenzee en daarmee buiten het PKB gebied en gelet op het bovenstaande is dat kennelijk een bewuste keuze geweest van de wetgever
3	1,	De gemeente zou handhavend op moeten treden tegen recreatief gebruik van de Schermdijk; daarmee zou worden voorkomen dat het aantal beschermde vogels dramatisch afneemt/is afgenomen;	Dit deel van de zienswijze heeft geen betrekking op WPDN en wordt derhalve in dit kader ter kennisgeving aangenomen,
3	1, 12	Uit de MER en de Ruimtelijke Onderbouwing blijkt niet duidelijk welke toetsingskaders zijn gehanteerd	Uit de onderdelen die indiener van zienswijze naar voren brengt worden relevante beleidsstukken benoemt en uitgewerkt. Uit de zienswijze komt in het geheel niet naar voren wat niet helder of onjuist zou zijn. In aanvullende stukken op de MER is, waar van toepassing, nieuw beleid benoemt en uitgewerkt. Ten slotte wordt in het voorontwerp bestemmingsplan eveneens melding gemaakt van relevant beleid.
3	1, 12	Het plan voldoet niet aan de criteria van de 5 ^e Nota Ruimtelijke Ordening: nieuwe windturbines worden niet geplaatst in of bij open landschap, tenzij ze inpasbaar en onmisbaar zijn om de taakstelling te halen	Voor zover relevant in dit verband volgt uit de 5^e Nota Ruimtelijke Ordening onder andere <i>"... Bij hun keuze van plaatsingsgebieden nemen provincies de volgende criteria in acht:</i> - <i>op de eerste plaats is plaatsing wenselijk op en nabij bedrijventerreinen, en nabij autowegen, vaarwegen, spoorwegen en zo mogelijk hoofdwaterkeringen;</i> - <i>op de tweede plaats dienen de plaatsingsmogelijkheden in grootschalige open landschappen te worden benut, waarbij de voorkeur uitgaat naar plaatsing aan de rand en waarbij het effect van visuele omheining wordt vermeden.</i> <i>In landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle open ruimten waarin niet kan worden gecombineerd met bedrijventerreinen of infrastructuur, gaat de voorkeur uit naar plaatsing aan de rand, waarbij het effect van visuele omheining wordt vermeden;..."</i> (BRON: Tweede Kamer, vergaderjaar 2001–2002, 27 578, nr. 5 pagina 82

3	1, 12	Het plan voldoet niet aan de criteria van de Nota Ruimte: plaatsing in open water is ongewenst, plaatsing moet mogelijk zijn op grond van o.a. ecologische criteria en het initiatief mag niet leiden tot een omheining	Een criterium als in deze inspraakreactie verwoord herkennen wij niet in de Nota Ruimte (Januari 2006). In de Nota Ruimte (Januari 2006) is op meerdere plaatsen beleid/criteria opgenomen m.b.t windturbines en/of de Waddenzee. Genoemd kunnen worden de paragrafen 4.4.3 (`horizon`), 4.4.7.3 (`externe werking`) en 4.8.3. (electriciteitsvoorziening). Uit deze criteria kan worden afgeleid dat: - windturbines in beginsel gebouwd kunnen worden aan de rand van de Waddenzee, mits deze bebouwing past bij het landschappelijke beeld - voor plaatsingsmogelijkheden van windturbines geldt, dat de natuurlijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten als uitgangspunt moeten worden gehanteerd - windturbines strak langs dijken kunnen worden gebouwd, mits geen sprake is van omheining en de plannen technisch en vanuit ecologische aspecten mogelijk zijn. De doelstellingen uit de Nota Ruimte (Januari 2006) worden verder uitgewerkt in de PKB Derde nota Waddenzee (januari 2007). In de MER, de Ruimtelijke Onderbouwing en de aanvulling daarop zoals opgenomen in de nota `Landschapsaspecten Windpark Delfzijl Noord` (Royal Haskoning) en de nota `aanvulling passende beoordeling Windpark Delfzijl Noord` (ARCADIS), is een verantwoording opgenomen ten aanzien van de landschappelijke aspecten. Op grond daarvan kan worden geconcludeerd, dat het windpark voldoet aan de criteria van de Nota Ruimte (Januari 2006) en inpasbaar is op de gekozen locatie. Er wordt niet geplaatst in open water maar aan de binnenzijde van de Schermdijk nabij het industrieterrein Oosterhorn
---	-------	--	--

1	1, 2, 5, 12, 15, 16	Opmerkingen over verouderde / onvolledige (tel)gegevens t.b.v. de beoordeling van de gevolgen in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet Het VBP stoelt op (deels) onvolledige gegevens en is in strijd met de instandhoudingsdoelen van het Waddengebied Ontbreken van recente monitoringgegevens en de laatste stand van zaken betreffende wetenschappelijke kennis omtrent effecten van een windmolenpark in de omgeving van broedende sterns, de aanvulling op de PB vertoont gebreken in dat opzicht. Er is ten onrechte alleen gebruik gemaakt van wintertelgegevens De conclusie dat weinig broedvogels worden verstoord is niet houdbaar; een onderzoek bestaande uit 1 inventarisatieronden en 4 bezoeken is onvoldoende om deze conclusie te onderbouwen. Feitelijk uitvoering van onderzoek ontbreekt, de conclusies zijn voorbarig Er zijn wel degelijk negatieve effecten te verwachten van windturbines in de nabijheid van broedende sterns Verstoring: broedende vogels worden niet verstoord door de aanwezigheid van turbines, welke onderbouwing? Voor een aantal beschermde soorten wordt een te lage aantalschatting gebruikt en kan niet worden aangetoond dat er geen significante effecten zullen ontstaan Het is vreemd, dat op grond van de `aanvulling van de Passende Beoordeling` (Alterra 515^E), waarin recentere gegevens zijn opgenomen, dezelfde conclusies kunnen worden getrokken	Er heeft een actualisatie plaatgevonden. Onder broedvogels zullen naar verwachting enkele slachtoffers per jaar vallen. Het is aannemelijk dat de soorten waarvan de meeste individuen in het gebied aanwezig zijn (sterns en meeuwen) hierin het grootste aandeel zullen hebben. Van de soorten waaronder mogelijk slachtoffers vallen zijn alleen de Vissierdief en Noordse stern kwalificerende broedvogelsoorten voor de Waddenzee. Daarom wordt nu extra onderzoek gedaan om het broedgedrag van deze soorten nader te onderzoeken. Op basis van de stukken die in 2008 ter inzage hebben gelegen is geconstateerd dat sommige data ouder was. Initiatiefnemer heeft dit onderkend. De data is geactualiseerd en waar nodig aangevuld. Vervolgens is de Passende beoordeling geactualiseerd. Ten behoeve van onderbouwing in het kader van in het kader van Natuurbeschermingswet en Flora- & Faunawet ontheffing is in overleg met het betreffende bevoegd gezag Provincie Groningen extra onderzoek opgestart. Dit onderzoek richt zich op de effectiviteit van maatregelen. Het onderzoek zal in september 2010 worden afgerond. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. Verwacht wordt dan ook dat een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zal kunnen worden verleend. Het toetsingsadvies van de Commissie voor de MER is gebaseerd op alle opgestelde stukken, dus inclusief de aanvullingen ten aanzien van ecologische en landschappelijke aspecten. De Commissie voor de MER oordeelt in haar toetsingsadvies (januari 2010). <i>“Het MER en de aanvulling bevatten de essentiële informatie om het milieubelang een volwaardige rol te geven bij de te nemen besluiten.”</i> De conclusies in de aanvulling van de Passende Beoordeling ten opzichte van de Passende Beoordeling zijn niet gewijzigd. Het onderzoek is verder uitgebreid maar de locatie en de omstandigheden zijn hetzelfde gebleven. Het is geen automatisme dat dit tot andere conclusies zou moeten leiden. De Rapporten 515e en f van Alterra zijn aangevuld een rapport van ARCADIS⁵. Daarin is een en ander nader onderbouwd en is tevens ingegaan op de reactie van INBO en wordt uiteengezet waarom de situatie in Zeebrugge niet vergelijkbaar is met op de Schermdijk van de haven van Delfzijl.
20100906	_Definitief_reactienota WPDN.doc	INBO onderschrijft standpunt Windhoek grotendeels nav rapporten 515e en 515f	Pagina 13 van 24

1	1, ,2, 5	Baltsvluchten in relatie tot aanvliegslachtoffers zijn niet in het onderzoek meegenomen; aanvullend onderzoek is noodzakelijk	Inmiddels is dit opgenomen in het ecologisch onderzoek. De MER Commissie sluit mogelijke significantie effecten door baltsvluchten voor Noordse sterns en visdieven niet uit. Men onderzoekt nu hoe met dit plan wel aan de instandhoudingsdoelstelling kan worden voldaan. Maatregelen treffen om broedsucces te verbeteren is daar onderdeel van. Het onderzoek zal in september 2010 worden afgerond. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. Verwacht wordt dan ook dat een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zal kunnen worden verleend. De genoemde baltsvluchten hebben betrekking op sterns. Voor zover baltsvluchten zich voordoen vinden die plaats bij de broedlocatie. Er wordt door deze soorten niet meer gebroed op de Schermdijk. Mogelijke baltsvluchten vinden daarom niet meer plaats bij de Schermdijk.
1	1, 12	Onder "Cumulatieve effecten" is slechts een beperkt aantal projecten benoemd in de MER; op grond hiervan kan niet worden aangetoond dat er door het cumulatief optreden van effecten geen significant negatieve effect zullen ontstaan	De Natuurbeschermingswet schrijft voor te onderzoeken of een plan of project afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten tot significante effecten zou kunnen leiden. Het gaat daarbij om projecten die (vrijwel) tegelijk worden uitgevoerd en projecten die in het verleden zijn uitgevoerd en waarvan de gevolgen nog zichtbaar zijn. Het ministerie van LNV heeft een notitie over dit onderwerp geschreven⁵. De manier waarop in de Passende Beoordeling cumulatie is bepaald, is in lijn met hetgeen deze notitie voorschrijft. Het is gebruikelijk daarbij te steunen op eerder uitgevoerde passende beoordelingen en verslechteringsstoetsen. Dat zijn namelijk de andere projecten waar effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen werden verwacht en waarmee cumulatie mogelijk is. Onduidelijk is welke andere projecten volgens de indiener van deze reactie nog meegenomen hadden moeten worden.

⁵ "Aanvulling passende beoordeling Windpark Delfzijl Noord Aanvulling op Alterra-rapport 515-E" 20 november 2009, 074176888:A, B02042.100024.

⁶ Zie website van het Steunpunt Natura 2000

4	1, 12	De visualisaties kunnen niet de werkelijkheid weergeven of benaderen Door veelvuldig gebruik van panoramafoto's wordt versterkt de indruk gewekt dat de zichtbaarheid t.o.v. de omgeving wel mee zal vallen/geen significant negatieve effecten zullen ontstaan ten aanzien van het landschap Het veelvuldig gebruik van panoramafoto's leidt er toe, dat de MER geen objectief, maar een gemanipuleerd, beeld schetst van de negatieve effecten voor het landschap en de mogelijkheden van inpassing in het landschap; hierdoor schiet het MER aan zijn doel voorbij en is sprake van strijdigheid met het zorgvuldigheidsbeginsel	Met een visualisatie wordt getracht te laten zien wat de effecten zullen zijn ten aanzien van visuele aspecten in relatie tot het geplande windpark. De gebruikte visualisaties zijn van voldoende kwaliteit om dat te kunnen beoordelen. Daarnaast is veel aandacht besteed aan het systematisch vergelijken van diverse opstellingen aan de hand van criteria als rust, ruimte, weidsheid etc. Panorama foto's zijn gebruikelijk om een indicatie te geven van hoe het plan er uit gaat zien. Daarnaast zijn ook andere middelen toegepast, zoals bijvoorbeeld de gebruikte viewsheds. Zowel de visualisaties alsook de viewsheds zijn een aanvulling op de tekstuele uitwerking. Hiermee is volgens de MER commissie uitstekend voldaan aan het doel van het MER. De Commissie stelt in haar toetsingsadvies (2010) <i>“De Commissie is in het bijzonder te spreken over de kwaliteit van de landschappelijke informatie, die bestaat uit visualisaties en zichtanalyses.”</i> Er is geen sprake van een indruk te willen wekken. Door vanuit verschillende hoeken de diverse opstellingspatronen te visualiseren wordt mede invulling gegeven aan het zorgvuldigheidsbeginsel. Van strijdigheid daarmee is geen sprake.
2	1, 12	Plaatsing direct aan de zee kust zal een veel sterkere belasting van de betonfundering opleveren en corrosie/roest problemen geven. Het Handboek Risicozonering houdt geen rekening met deze locatiegebonden problematiek	Voor zover relevant kan worden bevestigd dat op projectspecifiek niveau de voor WPDN benodigde funderingen worden ontworpen. Hierbij worden van toepassing zijnde constructienormen toegepast alsmede de relevante technische specificaties van de turbineleverancier.
2	1, 12	Uit Duitse richtlijnen blijkt dat glasvezelversterkte polyester turbinebladen wel degelijk kunnen branden en desintegreren, waarna wiekdelen tot honderden meters weggeslingerd kunnen worden; in de aanvullende notitie veiligheid wordt ten onrechte gesteld dat dit niet mogelijk zou zijn omdat de bladen uit één stuk zijn gefabriceerd	De leveranciers die in aanmerking komen voor levering van turbines voldoen qua constructie aan Europese industriestandaarden. Ten aanzien van risico's bij calamiteiten is in de MER en de aanvullende MER een verantwoording opgenomen. Hieruit blijkt, dat sprake is van zeer beperkte risico's.
2	1, 12	Het is onbegrijpelijk dat geconcludeerd kan worden dat de risico's als verwaarloosbaar klein zijn, gelet op mogelijke domino-effecten ingeval van de inslag van rotoronderdelen in één van de nabijgelegen opslagtanks met gevaarlijke stoffen en de vele onzekerheden en geschatte waarden bij het opstellen van het veiligheidsverhaal	Om na te gaan of “de Veiligheidsaspecten afdoende beheerst zijn” voor een windpark, is door de initiatiefnemers in samenspraak met het bevoegd gezag ervoor gekozen om een kwantitatieve risicoanalyse te laten opstellen. Gedurende dit traject is er veelvuldig overleg geweest met de industrie van Delfzijl (SBE, AKZO, Teijon Twaron). risicoanalyse vormt onderdeel van de vergunningaanvraag. Het Handboek Risicozonering (Revisie 2005) dient te worden beschouwd als een praktijkrichtlijn voor het uitvoeren van risicoanalyses en het toetsen aan de in Nederland geldige criteria.

2	1, 12	Een park van 20 megawindturbines hoort niet pal naast een groot en potentieel gevaarlijk chemiepark geplaatst te worden	Uitgangspunt is, dat iets kan worden gebouwd indien wordt voldaan aan geldende wet- en regelgeving. Onderdeel van toetsing is o.a de locatie t.o.v locatiespecifieke omstandigheden. Toetsing en vergunningverlening vindt plaats op basis van feiten. In dit geval is ondermeer getoetst aan de kaders die gelden t.a.v. het aspect externe veiligheid. In dit geval kan geconcludeerd worden, dat de externe veiligheidsrisico's verwaarloosbaar klein zijn.
1 en 4	1, 12	Het plan voor de bouw van van 20 turbines met een tiphoogte van 145m is in strijd met de uitgangspunten van de PKB Waddenzee voor wat betreft de aantasting van de weidsheid en de/het open horizon/landschap; dit kan bijvoorbeeld worden afgeleid van de beslissing van de Minister van LNV om t.a.v. van een gepland windpark in de Emmapolder geen vergunning te verlenen op grond van de Natuurbeschermingswet	De Landschapsstudie in het MER geeft een genuanceerder beeld. Op grond daarvan kan geconcludeerd worden, dat het plan ruimtelijk inpasbaar is. Verder geldt, dat de omstandigheden bij deze locatie anders zijn dan in de Emmapolder. De betreffende locatie is gelegen tegen de achtergrond van het industrieterrein Oosterhorn en het Windpark Delfzijl Zuid. De Emmapolder wordt gekenmerkt door een grootschalige openheid.
3 en 4	1, 12	Uit de foto's die zijn opgenomen in de bijlage 11 en 12 blijkt, dat sprake zal zijn van een omheiningseffect; met name ook vanwege de de gecumuleerde bouw aan beide zijden van de Eems; dit is in strijd met de Nota Ruimte Gecumuleerde bouw aan beide zijden van de Eems heeft nu reeds een sterk omheiningseffect, dat zal door voorgenomen bouw van turbines op de Schemdijk worden versterkt	Diverse landschapseffecten waaronder het omheiningseffect zijn voor de diverse opstellingsvarianten in beeld gebracht en beoordeeld. Geconcludeerd moet worden dat bij de te kiezen variant(en) geen sprake zal zijn van een omheiningseffect. De turbines worden geplaatst aan de binnenzijde van de Schermdijk tegen de achtergrond van Oosterhorn en het Windpark Delfzijl Zuid. Het windpark zal zodanig worden vormgegeven dat van een omheiningseffect geen sprake zal zijn.
3	1, 12	Is de gemeente gevrijwaard tegen vroegtijdig ontmantelen De gemeente dient te worden gevrijwaard van onvoorziene kosten De gemeente dient te worden gevrijwaard van gevolgschade ten gevolge van falende windturbines	Gemeente hoeft niet te worden gevrijwaard omdat het initiatief niet gemeentelijk is. Kosten voor evt vroegtijdige ontmanteling komt niet voor rekening van gemeente. Ditzelfde geldt voor de benoemde gevolgschade Indien en voor zover er sprake zou zijn van genoemde kosten dan wel schade komen die ten laste van initiatiefnemer c.q. exploitant. De gemeente is financieel niet betrokken bij het park. Voor het verhaal van eventuele kosten in verband met planschade zal een overeenkomst worden opgesteld. Daarin wordt geregeld dat de initiatiefnemer eventuele kosten in verband met planschade voor zijn rekening neemt

3	1, 12	Is de gemeente gevrijwaard voor kosten van eventuele planschadeclaims (WOZ/OZB=claims)	Er komt een planschade overeenkomst. Daarmee kan eventuele planschade worden verhaald op de initiatiefnemer. De overeenkomst zal vóór de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad door de betrokken partijen worden ondertekend.
1	2, 15, 16	NB wet artikel 19f, lid Natuurbeschermingswet , gaat verder dan alleen recente of voorgenomen MER plichtige handelingen of projecten Door niet alle relevante projecten en handelingen mee te wegen die mogelijk significante gevolgen hebben voor natuurwaarden, is gehandeld in strijd met artikel 19f lid1.	De Natuurbeschermingswet schrijft voor te onderzoeken of een plan of project afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten tot significante effecten zou kunnen leiden. Het gaat daarbij om projecten die (vrijwel) tegelijk worden uitgevoerd en projecten die in het verleden zijn uitgevoerd en waarvan de gevolgen nog zichtbaar zijn. Het ministerie van LNV heeft een notitie over dit onderwerp geschreven ⁷ . De manier waarop in de Passende Beoordeling cumulatie is bepaald, is in lijn met hetgeen deze notitie voorschrijft. Het is gebruikelijk daarbij te steunen op eerder uitgevoerde passende beoordelingen en verslechteringstoetsen. Dat zijn namelijk de andere projecten waar effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen werden verwacht en waarmee cumulatie mogelijk is.
1	2	Het MER geeft aan dat voor de meeste soortgroepen effecten tijdens de exploitatie van het windpark vrijwel zeker kunnen worden uitgesloten Gezien de Noordse Sterns en Visdieven in het gebied en onjuiste bewering	In overleg met de provincie Groningen – bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet – is een broedeiland gerealiseerd. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna Groningen en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Dit onderzoek heeft met name betrekking op de Noordse Sterns en Visdieven
1	2	Er moet worden geconcludeerd dat het hele gebied vaste broedplaats is, verstoring hiervan is in strijd met Flora- en Faunawet	Overleg heeft plaatsgevonden met het Ministerie van LNV, het bevoegde gezag in het kader van verlening van ontheffingen ex de Flora- en Faunawet. Dit overleg is geweest, en continueert in het kader van de aanvraag tot verlening van bedoelde ontheffing in het kader van WPDN.

⁷ Zie website van het Steunpunt Natura 2000

1	2	Er kan niet volstaan worden met uitsluitend een toetsing aan de Flora- en Faunawet	In algemene zin geldt voor WPDN dat vergunningen dan wel ontheffingen worden aangevraagd in het kader van onder andere de Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet en Wet milieubeheer. Daarnaast wordt een bestemmingsplanprocedure doorlopen in het kader van de Wet ruimtelijke Ordening. Er wordt derhalve niet uitsluitend getoetst aan de Flora- en Faunawet
1	2	Verstoring of vernietiging van de kolonie (sterns) kan leiden tot een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen voor het Waddengebied. Dit is in strijd met de NB-wet. Het MER gaat volledig ten onrechte aan dit aspect voorbij	In het MER en de aanvullende stukken wordt aandacht besteed aan de vraag of significant negatieve effecten zullen optreden voor vogels. Op basis van het toetsingsadvies van de MER-commissie moet worden geconcludeerd dat significant negatieve gevolgen voor de Noordse Stern en de Visdief niet kunnen worden uitgesloten. In de MER aanvulling is daarom een maatregel beschreven – een kunstmatig broedeiland ten westen van de beoogde locatie van het windturbinepark – die een eventueel verlies aan broedplaatsen zou kunnen compenseren. Het advies van de Commissie voor de Mer is om de effectiviteit van deze maatregel adequaat te monitoren ten behoeve van vergunningverlening in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- & Faunawet. In overleg met de provincie Groningen – bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet – is het broedeiland gerealiseerd. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Met betrekking tot de andere soorten vogels wordt in het advies van de Commissie voor de Mer het volgende geconstateerd <i>“De aanvulling bevat voldoende informatie over de overige broedvogels, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied de Waddenzee zijn geformuleerd. Hieronder gaat de Commissie verder in op de gevolgen voor de Noordse Stern en de Visdief. Voor de andere vogelsoorten acht de Commissie de conclusies in de aanvulling navolgbaar en plausibel.”⁸</i>
3	2, 16	Hoewel er wordt gesproken over een project van zwaarwegend maatschappelijk belang is niet duidelijk waarom het project nu juist op die plek moet worden uitgevoerd Er is niet inzichtelijk gemaakt welke alternatieven er zijn voor het winnen van duurzame energie om aan de kabinetsdoelstelling te voldoen	Windenergie als industriële activiteit laten aansluiten op of nabij industrieterreinen wordt vanuit landschappelijk oogpunt wenselijk geacht. Daarnaast is het praktisch, aangezien infrastructuur voor de electriciteit vaak eenvoudiger te realiseren is. In Nederland worden turbines vaak in havengebieden toegepast, het zijn kustlocaties kennen daardoor vaak een goed windregime waardoor de plaatsing effectiever is dan in het binnenland. Daarnaast past de locatie binnen de beleidskaders van de provincie Groningen, in die zin dat het een van de zoeklocaties is die in het provinciaal beleid, Provinciaal Omgevingsplan/Provinciale Omgevingsverordening worden genoemd

⁸ ATS 2010 par 2.2

1	2	De schatting van het aantal aanvaringsslachtoffers is te laag, het effect op de kolonie is aanzienlijk omdat het met name mannetjes betreft De berekening van het aantal aanvaringsslachtoffers vergeleken met de literatuur geeft een grote discrepantie	Onder broedvogels zullen naar verwachting enkele slachtoffers per jaar vallen. het is aannemelijk dat de soorten waarvan de meeste individuen in het gebied aanwezig zijn (sterns en meeuwen) hierin het grootste aandeel zullen hebben. Van de soorten waaronder mogelijk slachtoffers vallen zijn alleen de Visdief en Noordse stern kwalificerende broedvogelsoorten voor de Waddenzee. In overleg met de provincie Groningen – bevoegd gezag in het kader van de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet – is een broedeiland gerealiseerd. Sinds april 2010 worden de effecten van het broedeiland, in samenwerking met Avifauna Groningen en natuurbeschermingsorganisaties, onderzocht. Het onderzoek eindigt medio september 2010. De voorlopige resultaten zijn zeer positief. De provincie heeft naar aanleiding van de voorlopige resultaten aangegeven geen problemen te verwachten voor het verlenen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet.
1	5	Nu een deel van de Schermdijk al verboden terrein is kan een verbod niet als mitigerende maatregel worden aangemerkt	Het effect van het afsluiten van de Schermdijk voor mensen kan bijdragen aan verbetering van de situatie. Andere problemen als predatoren, en het door slagregens wegspoelen van nesten kan vragen om een andere oplossing. Ook het aanvullende onderzoek met het broedpunt kan inzicht verschaffen in verdere maatregelen en mogelijkheden.
4	5, 16	Vanuit landschapsoogpunt is het ons inziens wenselijk om de menselijke invloeden zoveel mogelijk aan de landzijde (Zeehavenkanaalzijde) van de Schermdijk te houden en aan de Eemside de hoofdrol aan de natuur te laten	Het Ontwerp bestemmingsplan is volgens deze specificaties ingericht. Ruimtelijk gezien gaat de voorkeur van de initiatiefnemers uit naar de plaatsing van windturbines aan de voet van de dijk aan zuidzijde. Een belangrijke reden hiervoor is dat initiatiefnemers voldoende afstand ten opzichte van het PKB-gebied willen waarborgen
4	7	Visuele hinder 's nachts door knipperlichten is ongewenst	Bij tiphoogtes van 150m of hoger dienen zogenaamde aviation lights te worden geplaatst op de buitenste turbines van het windpark. De verlichting knippert niet, is van een lage lichtsterkte (50 candela) en kan evt. alleen qua zichtbaarheid naar beneden en opzij worden afgeschermd. Oosterhorn geeft 's avonds dermate veel licht af dat mogelijke plaatsing van aviation lights niet erg opvallend zal zijn.

4	5, 7, 9, 16	Lijnopstelling op de Schermdijk met regelmatige tussenafstanden zorgt voor een extra markering van de kustlijn, plaatsing op de Pier van Oterdum onderbreekt en verstoort dit en doet afbreuk aan het landschap De plaatsing van de windturbines in een lijnopstelling op de Schermdijk leidt tot de minste inbreuk op de openheid en de landschappelijke structuur ter plaatse. Dit geldt ook voor de lijnopstelling op de Pier van Oterdum De opstelling in een cluster op de Pier van Oterdum en de Oterdummer driehoek doet aan de kernkarakteristieken teveel afbreuk In het plan en de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken is geen draagkrachtige onderbouwing gevonden op grond waarvan een inbreuk op de kernkarakteristieken te rechtvaardigen is. Het bestemmingsplan aanpassen door af te zien van de twee turbines op de Oterdummer driehoek Wij zouden, mede op basis van het nieuwe onderzoek er ten eerste voor willen pleiten geen windturbines te plaatsen op de Pier van Oterdum Vanuit diverse richtingen gezien is een clustering van turbines op de Pier van Oterdum ongewenst.	De plaatsing van de windturbines op de Schermdijk en de Pier van Oterdum heeft zowel positieve als negatieve effecten op landschappelijke waarden. De effecten zijn echter niet groot en de onderlinge verschillen tussen de in het MER bestudeerde varianten zijn gering. Verder zal het aanzicht van het plangebied en de directe omgeving zowel vanuit land als zee vanwege de verdere invulling van het Oosterhorngebied (hertoe wordt momenteel een MER opgesteld) de komende jaren veranderen. De landschappelijke effecten zijn daarom niet bepalend geweest voor de keuze van de gewenste ontwikkeling. Gekozen is voor maximale energetische opbrengst en vermeden emissies. Deze keuze is mede ingegeven door het feit dat er in de provincie Groningen een beperkt aantal gebieden aangewezen is als 'zoekgebied' voor windturbines en er van overheidswege doelstellingen zijn ten aanzien van opgesteld vermogen voor de komende jaren. In het bestemmingsplan wordt daarom de mogelijkheid geboden om maximaal 20 turbines in een lijnopstelling op de zeedijk en in een clustering op de Pier van Oterdum mogelijk te maken (de voorkeursvariant uit het MER). Het creëren van een eenduidig en rustig beeld is belangrijk om de landschappelijke invloed van de windturbines zo beperkt mogelijk te houden. Om dit te bewerkstelligen zijn de bouwvlakken zodanig gelegd en de planregels zodanig opgesteld, dat de turbines op een regelmatige onderlinge tussenafstand komen te staan. Regelmatige tussenafstanden op de Schermdijk wordt nastreeft. Plaatsing van turbines op de Pier van Oterdum is clustervormig, meer zoals Delfzijl Zuid is ingericht. Vanuit bepaalde richtingen gezien heeft clustering van turbines op de Pier van Oterdum meer invloed dan andere opstellingen maar is daarom niet bij voorbaat ongewenst
3,4	9, 22	Afstemming ontwikkelingen plan Oosterhorn en bestemmingsplan WPDN, externe veiligheid Pier van Oterdum	Voor wat betreft aspecten voor externe veiligheid en geluid is afstemming gewenst. De gemeente Delfzijl heeft regelmatig overleg met de initiatiefnemer m.b.t. dit aspect. Procedureel gezien zal de gemeente Delfzijl voorkomen dat conflictuerende situaties kunnen optreden
2	9, 17	Wagenborg loodsen zijn beperkt kwetsbare objecten vanuit Bevi uit veiligheidsoverwegingen is I1B het meest geschikt, indien gekozen wordt voor I12B dan het advies om de eerste turbine op de Schermdijk te laten vervallen	Plaatsing van turbines gebeurt met inachtneming van BEVI richtlijnen en berekende afstanden conform Handboek Risicozonering. Het plan is op deze gronden inpasbaar in de omgeving. In overleg met de gemeente en de regionale brandweer vindt indien nodig nader afstemming plaats.
2	9	Overweging of er aanleiding bestaat voor maatregelen tegen ijsafzetting ivm voorgedane problemen in de Eemshaven	Voor de turbines in de Eemshaven zijn protocollen opgesteld om risico's als gevolg van ijsafzetting tegen te gaan. Overleg tussen gemeente, Groningen Seaports en exploitant zal uitwijzen in hoeverre maatregelen tegen ijsafzetting voor WPDN gewenst / nodig zijn.

2	9	wieklenge mag maximaal 2/3 van de ashoogte bedragen: opnemen in planregels bij het bestemmingsplan	De Planregels en de Plankaart zijn in het ontwerp bestemmingsplan op deze onderdelen gewijzigd.
3	9	Aanpassingen BP: plandelen binnen waterkeringszone Pier van Oterdum	Dit is uitgewerkt t.b.v. het ontwerp bestemmingsplan
3	9	Aanpassingen bestemmingsplanregels en plankaart: in legenda opnemen: verklaring plangrens, bouwvlak, bepaling rotordiameter, dwarsprofiel aanduiden	Dit is opgenomen in het ontwerp bestemmingsplan
3	10	De toevoeging van een historisch kaartje kan de ligging van het voormalig dorp Oterdum in relatie tot het plangebied verduidelijken	In de landschapsstudie is, mede op basis van deze zienswijze een historisch kaartje ingevoegd. Hiermee wordt de ligging van het voormalig dorp Oterdum in relatie tot het plangebied verduidelijkt.
3	12	De door het College van B&W voorgestelde procedure (WRO 19.2 ontheffing) volgens de Ruimtelijke onderbouwing kan geen doorgang vinden, eerst dient de regelgeving aangepast te worden.	De te volgen procedure houdt in dat via een bestemmingsplan wordt gewerkt. Van de artikel 19.2 WRO route is geen sprake meer. De wijziging van te doorlopen planologische regels is mede ingegeven vanwege de wijziging van de WRO in de Wet ruimtelijke ordening in 2008.
4	16	Geluidsemissies en trillingen kunnen tijdens de bouw als extra negatieve effecten op de natuur optreden	Uitgebreidere onderbouwing hiervoor zal in het verlengde van het advies van de MER-Commissie onderdeel gaan uitmaken van de procedure voor de Natuurbeschermingswet. De heiwerkzaamheden zullen buiten het broedseizoen plaatsvinden en van relatief korte duur zijn
3	17	Voor de bijgesloten situatie is een verouderde topografische onderlegger gebruikt	De onderlegger is ten behoeve van het voorontwerp bestemmingsplan geactualiseerd.
	17	advies om rekening te houden met maximale werpafstanden volgens het kogelbaan model voor gevoelige objecten en aanlegsteigers	De veiligheidsstudie is gedaan aan de hand van het Handboek Risicozonering Windturbines, het kogelbaan model is hierin een voorgeschreven methodiek en op die manier ook toegepast. Ter completering zijn ook berekeningen gedaan aan de hand van het luchtkrachtenmodel dat naast zwaartekracht ook luchtweerstand als factor kent.
3	17,22	Advies om alleen gecertificeerde turbines toe te passen	Windturbines die in Nederland worden geplaatst dienen, conform officiële normen, een kwaliteitscertificering te hebben volgens IEC standaarden.
2	17	Veiligheidsmaatregelen treffen tijdens de bouw	De bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse regelgeving waaronder de Arbowet
2	21	Neemt ter kennisgeving aan dat 20 wtg uit MER voorkeuzevariant betreft en refereert hierbij tevens naar hun eigen vraag te bestuderen of 5MW turbines vanuit landschap gezien beter is	Conform eerder verzoek van de indiener en in overeenstemming met de (aanvullende) vastgestelde richtlijnen MER is een opstelling met grotere turbines onderzocht en uitgewerkt in de MER.
2	21	Uit het MER WPDN volgt dat een aantasting van de plannen van de stad Emden met betrekking tot de ontwikkeling van het gebied Rysumer Nacken, niet aanwezig is.	Dit deel van de zienswijze vraagt geen nadere reactie.

3	21	Uit de MER volgt dat door de bouw van WPDN een effect op de traffic control systeem van de scheepvaart op de Eems plaats zou vinden. Technische mitigerende oplossingen moeten gezamenlijk worden gezocht. Er wordt verzocht dat WPDN zo gebouwd kan worden dat een beperking op scheepvaart is uit te sluiten of dat er technische oplossingen worden toegepast die eventuele beperkingen voorkomen	Voor zover radarverstoring in of bij WPDN kan optreden wordt dit door de initiatiefnemer opgelost in samenwerking met Groningen Seaports. Technische oplossingen zijn voor zover nodig beschikbaar en toepasbaar. Onderzoek hiernaar heeft plaatsgevonden. Dit geldt eveneens voor zover scheepvaartbeperkingen in of bij WPDN zouden optreden
3	21	In het algemeen moet ervoor worden gezorgd dat er geen risico van de uitstoot op het gebied van de stad Emden plaatsvindt tijdens normale bedrijfsvoering. Risico bij storingen/incidenten eveneens uit te sluiten op het gebied van de stad Emden tijdens normale bedrijfsvoering. De wettelijke grenswaarde dienen permanent in acht te worden genomen.	Er is hooguit sprake van geluidsemissies. Voor zover dat optreedt zal dit niet schadelijk zijn voor het grondgebied van Stadt Emden Uit het MER volgt dat een dergelijk risico zich niet voordoet op het gebied van de Stadt Emden. Wettelijk voorsgeschreven grenswaarden worden niet overschreden. Wordt geborgd bij vergunningverlening en bij handhaving.
3	19	Bevestigd dat over het plan WPDN vroegtijdig overleg is geweest. De stukken geven het waterschap geen aanleiding voor op- of aanmerkingen	Deze zienswijze vraagt geen nadere reactie.
4	20	Gevraagd wordt om bij uitwerking van 6MW variant ook de zichtbaarheid te betrekken	In het MER is zichtbaarheid per variant uitgewerkt.
3	3,14	Geeft ter kennisname aan dat een eventuele reactie wordt geïntegreerd in de reactie van het Ministerie van VROM.	Deze zienswijze vraagt geen nadere reactie.
4	13	Benoemd wordt dat er landschappelijke effecten zijn en dat die effecten door de in Delfzijl aanwezige industrie verzacht worden	Als onderdeel van het MER wordt landschap bestudeerd waar tevens de omgeving van het windpark, waaronder het industriegebied, wordt betrokken.
2	4	Het plangebied valt buiten de 1% letaliteitgrens van Gasunie buisleidingen. Daarmee staat vast dat de leidingen geen invloed hebben op de verdere planontwikkeling	Deze zienswijze vraagt geen nadere reactie.
3	18	Briefadvies Raad voor de wadden 2008/01	Ter kennisname

3	19	Bevestigd wordt dat er vroegtijdig overleg is geweest. De Ruimtelijke onderbouwing en de EMR geeft geen aanleiding voor op- of aanmerkingen	Deze zienswijze vraagt geen nadere reactie.
4	21	Neemt ter kennisgeving aan dat 20 wtg uit MER voorkeuzevariant betreft en refereert hierbij tevens naar hun eigen vraag te bestuderen of 5MW turbines vanuit landschap gezien beter is	Conform eerder verzoek van de indiener en in overeenstemming met de (aanvullende) vastgestelde richtlijnen MER is een opstelling met grotere turbines onderzocht en uitgewerkt in de MER.
3	21	Uit het MER WPDN volgt dat een aantasting van de plannen van de stad Emden met betrekking tot de ontwikkeling van het gebied Rysumer Nacken, niet aanwezig is.	Dit deel van de zienswijze vraagt geen nadere reactie.
3	8, 11, 21	Uit de MER volgt dat door de bouw van WPDN een effect op de traffic control systeem van de scheepvaart op de Eems plaats zou vinden. Technische mitigerende oplossingen moeten gezamenlijk worden gezocht. Er wordt verzocht dat WPDN zo gebouwd kan worden dat een beperking op scheepvaart is uit te sluiten of dat er technische oplossingen worden toegepast die eventuele beperkingen voorkomen	Voor zover radarverstoring in of bij WPDN kan optreden wordt dit door de initiatiefnemer opgelost in samenwerking met Groningen Seaports. Technische oplossingen zijn voor zover nodig beschikbaar en toepasbaar. Onderzoek hiernaar heeft plaatsgevonden. Dit geldt eveneens voor zover scheepvaartbeperkingen in of bij WPDN zouden optreden
3	21	In het algemeen moet ervoor worden gezorgd dat er geen risico van de uitstoot op het gebied van de stad Emden plaatsvindt tijdens normale bedrijfsvoering. Risico bij storingen/incidenten eveneens uit te sluiten op het gebied van de stad Emden tijdens normale bedrijfsvoering. De wettelijke grenswaarde dienen permanent in acht te worden genomen.	Er is hooguit sprake van geluidsemissies. Voor zover dat optreedt zal dit niet schadelijk zijn voor het grondgebied van Stadt Emden Uit het MER volgt dat een dergelijk risico zich niet voordoet op het gebied van de Stadt Emden. Wettelijk voorgeschreven grenswaarden worden niet overschreden. Wordt geborgd bij vergunningverlening en bij handhaving.
4	20	Gevraagd wordt om bij uitwerking van 6MW variant ook de zichtbaarheid te betrekken	In het MER is zichtbaarheid per variant uitgewerkt.
4	13	Benoemd wordt dat er landschappelijke effecten zijn en dat die effecten door de in Delfzijl aanwezige industrie efverzacht worden	Als onderdeel van het MER wordt landschap bestudeerd waar tevens de omgeving van het windpark, waaronder het industriegebied, wordt betrokken.

4	6	In de Duitse vertaling van de koepelnotitie zijn helaas geen visualisaties en kaarten opgenomen.	In de koepelnotitie was geen kaart- of visualisatiemateriaal gebruikt. Voor zover relevant is in de koepelnotitie verwezen naar andere documenten waar het betreffende materiaal is weergegeven. Voor de
4	6	Om dat niet de 6 MW opstelling maar de 3,5 MW klasse wordt gerealiseerd zal door de geringere ashoogte de zichtbaarheid vanuit Rheiderland waarschijnlijk niet worden beperkt.	De zichtbaarheids effecten zijn door de lagere ashoogte op dergelijke afstanden kleiner.
2	8, 11	Bij de conclusie dat het risico op bladbreuk en het vervolgens weggeworpen zou worden verwaarloosbaar klein is zou een onderbouwing richting kunnen geven.	Ten aanzien van deze risico's en andere risico's bij calamiteiten is in de MER en de aanvullende MER een verantwoording opgenomen. Hieruit blijkt, dat sprake is van zeer beperkte risico's.
2	11	Indien verlichting wordt toegepast in verband met de luchtvaart zijn er geen noemenswaardige bezwaren als de lichtsterkte beperkt blijft tot 50 candela waarbij horizontale straling zoveel mogelijk beperkt wordt	Bij tiphoogtes van 150m of hoger dienen zogenaamde aviation lights te worden geplaatst op de buitenste turbines van het windpark. De verlichting knippert niet, is van een lage lichtsterkte (50 candela) en kan evt. alleen qua zichtbaarheid naar beneden en opzij worden afgeschermd. Oosterhorn geeft 's avonds dermate veel licht af dat mogelijke plaatsing van aviation lights niet erg opvallend zal zijn.